

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **K. V.**

X

zastoupený JUDr. Markem Chlebikem, advokátem
Školská 694/23, 110 00 Praha 1

proti

žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**

Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5

o žalobách proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 6. 2024, č. j. X,

takto:

- I. Žaloby *se zamítají*.
- II. Žalobce *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobce neúspěšně požádal o invalidní důchod. Neměl totiž potřebnou dobu pojištění. Nyní se domáhá toho, aby od této skutečnosti soud odhlédl, protože je podle něj zákonná úprava v konkrétních okolnostech této věci příliš tvrdá. To ovšem soud učinit nemohl.

II. Relevantní skutkové okolnosti a dosavadní průběh věci

2. Žalobce požádal na konci roku 2023 o invalidní důchod. Žalovaná ale jeho žádost zamítla rozhodnutím ze dne 5. 2. 2024, č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“). Z posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení Jihlava ze dne 1. 2. 2024 („první posudek“) totiž plynulo, že žalobce nebyl invalidní. Nejednalo se u něj vůbec o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav podle § 26 zákona o důchodovém pojištění.
3. Žalobce podal proti prvostupňovému rozhodnutí námitky. Odkázal na usnesení o odložení trestní věci původně proti němu vedené kvůli podezření ze spáchání zločinu týrání osoby žijící ve společné domácnosti. Plyne z něj, že ho na základě lékařské zprávy z Psychiatrické nemocnice v Jihlavě umístili k nedobrovolné hospitalizaci. Má několikaleté poruchy vnímání a myšlení, včetně paranoidního a agresivního chování. V námitkách žalobce dále popisoval své bludy. K nedobrovolné hospitalizaci žalobce docházelo v poslední době opakovaně. Odkázal pak na několik důkazů, podle kterých měl být neschopen práce.
4. Žalovaná ovšem rozhodnutím ze dne 4. 6. 2024, č. j. X („rozhodnutí žalované“), zamítla námitky žalobce a potvrdila prvostupňové rozhodnutí. Lékař Institutu posuzování zdravotního stavu vyhotovil dne 22. 5. 2024 nový posudek o invaliditě žalobce („druhý posudek“). Podle něj se u žalobce jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Shledal žalobce invalidním, konkrétně ve III. stupni invalidity. Jeho pracovní schopnost poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu o 70 %. Vznik invalidity druhý posudek stanovil k datu 19. 1. 2024.
5. Jako rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti druhý posudek stanovil zdravotní postižení uvedené v kapitole V (duševní poruchy a poruchy chování), položce 3e (schizofrenie, schizofrenní poruchy a poruchy s bludy, středně těžké postižení) přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb. Tato položka stanoví míru poklesu pracovní schopnosti v rozmezí od 70 do 80 %. V případě žalobce druhý posudek stanovil míru poklesu pracovní schopnosti na dolní hranici daného rozmezí, tj. 70 %. S prvním posudkem tedy druhý posudek nesouhlasil.
6. Žalovaná ovšem poté zkoumala otázku získání potřebné doby pojištění podle § 40 odst. 1 písm. f) a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Vyhotovila osobní list důchodového pojištění, který je nedílnou součástí rozhodnutí v námitkovém řízení. Z přiloženého osobního listu důchodového pojištění vyplývá, že žalobce získal v rozhodném období 10 let před vznikem invalidity, tj. v době od 19. 1. 2014 do 18. 1. 2024, pouze 1 rok a 152 dnů doby pojištění místo potřebných 5 let. Nesplnil tak podmínku získání potřebné doby pojištění. V rozhodném období 20 let od data vzniku invalidity, tj. od 19. 1. 2004 do 18. 1. 2024, pak získal pouze 4 roky a 283 dnů místo potřebných 10 let pro nárok na invalidní důchod. Ani tuto podmínku získání potřebné doby pojištění tak nesplnil. Proto žalobci nevznikl nárok na přiznání invalidního důchodu.

III. Spojení věcí

7. Žalobce napadl rozhodnutí žalované hned dvakrát. Nejprve samostatně žalobou ze dne 4. 8. 2024, kterou soud obdržel dne 6. 8. 2024. O ní krajský soud zahájil řízení pod sp. zn. 41 Ad 14/2024. Dne 10. 8. 2024 ovšem krajský soud obdržel druhou žalobu žalobce. Proti témuž rozhodnutí ji za žalobce podal jeho zástupce. Krajský soud o ní zahájil řízení pod sp. zn. 41 Ad 15/2024. Soud následně přistoupil soud ke spojení věcí ke společnému

řízení (§ 39 odst. 1 soudního řádu správního). O obou žalobách proto vede řízení pod sp. zn. 41 Ad 14/2024.

IV. Obsah žalob a vyjádření žalované

8. **Žalobce** namítá, že rozhodnutí žalované považuje za nepřiměřené z důvodu tvrdosti zákona. Jeho nepříznivý psychický stav trvá několik let. Nemohl tedy být plně zaměstnatelný a odpracovat potřebnou dobu pro pojištění. Jeho nemoc (bludy) se vyznačuje tím, že si její nositel neuvědomuje, své nereálné podněty vnímá jako reálné nebo je má zkreslené. Z daného důvodu měl žalobce problém s udržením a získáním zaměstnání. Nereálné bludy byly hlavní příčinou, pro níž se nemohl fakticky uplatnit na trhu práce. Proto nemohl splnit jednu z podmínek pro přiznání nároku na invalidní důchod. Konkrétně šlo o neléčenou nemoc a její postupnou gradaci, která probíhala několik let, a kterou žalovaná klasifikovala III. stupněm invalidity.
9. Za posledního tři čtvrtě roku žalobce třikrát nedobrovolně hospitalizovali. Pobyt mimo psychiatrickou kliniku trval pouze v řádu 7 či 14 dnů. Pokusil se o sebevraždu. Trpí psychotickým onemocněním, které má mnoho průběhových variant. Kvůli několika letům probíhajícího psychotického procesu bez léčby u něj došlo k poklesu kognitivních schopností a exekutivních dovedností. Nedokáže se proto sám o sebe postarat, což potvrzují i jeho ošetřující lékaři z oboru psychiatrie.
10. Poslední dlouhodobé zaměstnání žalobce měl v letech 2008 až 2010. Poté již měl pouze měsíční úvazky zprostředkované agenturami práce, které trvaly do roku 2017. Poté ho v roce 2017 dvakrát evidovali na Úřadu práce. A poté ho evidovali až po pěti letech – tj. v roce 2022 a jednou v roce 2023 – vždy po dobu 14 dní. V období pěti let se nikde nehlásil, ač by rozumně smýšlející člověk tak učinil. Po několika negativních zkušenostech již na další registraci u Úřadu práce a shánění práce rezignoval.
11. Rozhodnutí žalované vůbec nevycházelo ze skutkového stavu věci. Pouze se zabývalo naplněním formálních právních podmínek daných zákonem. Muselo však být zřejmé, že se nejedná o úraz či nehodu, která by měla za následek okamžité ztížení pracovní schopnosti, ale o nemoc, která svému okolí nejprve nemusí být zcela patrná. Má svůj vývoj. Již po vojně se u žalobce začal rozvíjet paranoidní styl myšlení. Přítomnost obsahových poruch je prokazatelně možné vysledovat 5 let zpětně. Nemoc svého nositele zatěžovala postupně. Je hůře identifikovaná, pokud se ji její nositel snaží skrýt či se za ni stydí. Brání mu v řádném životě, diskvalifikuje ho na trhu práce a v sociálních kontaktech. Nemá zájem o dění a další život. Primář psychiatrické kliniky danou nemoc popsal jako dlouhodobý stav, který měl svůj vývoj a gradoval. Na rozdíl např. od úrazů nebo náhlého zhoršení zdravotního stavu měla nemoc žalobce za následek jeho nezapojení do pracovního procesu, nezájem o formální registraci u Úřadu práce, a tím i neodpracovanou dobu potřebnou pro přiznání nároku na invalidní důchod.
12. **Žalovaná** zopakovala podstatné části svého rozhodnutí. Ke dni vydání rozhodnutí zhodnotila veškerou doloženou dobu pojištění podle osobního listu důchodového pojištění. Ostatně žalobce ani nenamítal nezhodnocení některé doby. Vzhledem k tomu, že nezískal potřebnou dobu pojištění a jeho invalidita nevznikla následkem pracovního úrazu, mu nevznikl nárok na invalidní důchod.

V. Hodnocení věci

13. Žaloba *není důvodná*.
14. V jádru věci jde o to, zda žalobce získal potřebnou dobu pojištění pro to, aby mu žalovaná mohla přiznat invalidní důchod. Podle žalované ji nezískal. A žalobce to vlastně ani nezpochybňuje. Namítá ovšem, že s ohledem na jeho psychická onemocnění nebylo v jeho silách ji získat. Použití zákonné úpravy je proto podle něj v konkrétních okolnostech této věci příliš tvrdé. Žalobce proto ve výsledku žádá, aby soud od podmínky zisku potřebné doby pojištění v jeho případě odhlédl.
15. Žalobce ovšem po soudu žádá něco, co soud nemůže udělat. Podle čl. 95 odst. 1 Ústavy České republiky jsou soudy vázány zákony a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. A zejména v oblasti sociálního zabezpečení musí být soudy zdrženlivé. Přiznávání invalidních důchodů se týká čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod („Listina“), podle kterého mají občané právo na přiměřené hmotné zabezpečení při nezpůsobilosti k práci. Podle čl. 30 odst. 3 podmínky tohoto práva stanoví zákon. Podle čl. 41 odst. 1 Listiny se pak lze práv uvedených v čl. 30 Listiny domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí. I z předpisů ústavní síly tedy plyne, že pravidla pro přiznávání invalidních důchodů stanovuje zákonodárce – za což nese i politickou odpovědnost.
16. Úkolem správního soudu pak v těchto mantinelech je, aby přezkoumal, zda žalovaná postupovala podle těchto pravidel nastavených zákonodárcem. Nic víc, ani nic méně. Pokud by soud z popsanych ústavně vymezených mantinelů vykročil, jednal by v rozporu s principem dělby moci. Soud proto nemůže jakkoliv svou vlastní vůlí nahrazovat pravidla zakotvená zákonodárcem, i kdyby na věc měl jiný pohled.
17. Jak již soud zmínil, ani žalobce ve výsledku nenamítá, že by žalovaná rozhodla v rozporu se zákonem. Podle § 40 odst. 2 věty první zákona o důchodovém pojištění se potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod zjišťuje z období před vznikem invalidity. Jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let (což je i případ žalobce), tak se zjišťuje z posledních deseti roků před vznikem invalidity. Soud ověřil ve spisovém materiálu, že žalobce v době od 19. 1. 2014 do 18. 1. 2024 získal pouze 1 rok a 152 dnů doby pojištění. Podle § 40 odst. 1 písm. f) zákona o důchodovém pojištění přitom potřeboval 5 let pojištění.
18. Podle § 40 odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění se pak u pojištěnce staršího 38 let (což je také případ žalobce) podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za splněnou též tehdy, byla-li tato doba získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity. V takovém případě potřebná doba pojištění činí 10 roků. Soud opět ověřil ve spisu, že žalobce v období od 19. 1. 2004 do 18. 1. 2024 opravdu získal pouze 4 roky a 283 dnů. Závěry žalované jsou tedy po právu.
19. Pro úplnost soud dodává, že tu ani nebyl zákonný prostor pro přiznání tzv. invalidního důchodu v mimořádných případech (§ 42 zákona o důchodovém pojištění). Podle něj má na invalidní důchod pro invaliditu III. stupně nárok též osoba, která sice nezískala potřebnou dobu pojištění, pokud ovšem dosáhla alespoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území České republiky a je invalidní pro invaliditu III. stupně, jestliže tato invalidita *vznikla před dosažením 18 let věku*. Druhý posudek však u žalobce shledal invaliditu k 19. 1. 2024, kdy žalobci bylo skoro 55 let.
20. Podle pravidel, která zákonodárce stanovil pro přiznávání invalidních důchodů, tedy žalobce bohužel opravdu nárok na invalidní důchod nemá. Jeho námitky proto nejsou důvodné.

VI. Závěr a náklady řízení

21. Soud posoudil žalobní námitky jako nedůvodné. Proto žalobu zamítl.
22. Neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady řízení nad rámec její běžné administrativní činnosti nevznikly. Proto jí soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát.

Brno 26. září 2024

Martin Kopa, v. r.
samosoudce